

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

د عبدالحی حبیبی په اهتمام
ژباړونکي: درویش وردگ
۲۴ فبروری ۲۰۱۸

السَّوَادُ الْأَعْظَمُ - ۱۶

پښتو ترجمه

تألیف: ابوالقاسم اسحاق بن محمد بن اسماعیل بن ابراهیم بن زید حکیم سمرقندی
د ۳۷۰ هجری کال په شاه اوخوا دامیرنوح سامانی په فرمان فارسی ته ترجمه شوی

آته ویشتمه مسئله

داده چی دانیایو عقل دموندانو تر عقل پورته دی اودموندانو عقل ترکافرانو پورته دی. اوهرڅوک چی ددوی عقل یوشان گټی دهغی په عقل کی نقصان شته. اوپوه شه چی عقل په پنځوبرڅوکی دی.

لومړی: غریزی عقل.

دوهم: تکلیفی عقل.

دریم: عطائی عقل.

څلورم: نبوتی عقل.

پنځم: شرعی عقل.

اما غریزی عقل دادی: چی ټول مخلوق لره دی که مومنان وی، هواداران اومبتدعان اوکافران وی. په همدی عقل سره پوهیږی چی دی عالم لره صانع شته.

اما دوهم عقل چی تکلیفی دی، چی هرڅوک چی دی عاقلانوسره ناسته پاسته کوی هغه عاقلترکیږی.

دریم عطائی عقل چی په هغی کی کافرانولره هیڅ برخه نشته، داعقل یوازی مومنانو لره دی.

څلورم درجه انبیایو لره ده او هغه نبوتی عقل دی چی خاص انبیایو علیهم السلام لره دی.

او پنځم عقل شریعتی دی: او هغه خاص مصطفی علیه الصلوة والسلام لره دی. اودده راکښته مومنانو لره دی چی په شریعت پایبند اوخپل دین ټینگ ساتی.

اورسول علیه الصلوة والسلام لره داسی عقل اوخړد اوخُلُق و، چی هیڅ بل کس لره نه و اونشته، نه له آدمیانو اونه هم له فرشتگانوڅخه. اوحق تعالی عزوجل په همدی کریم او عظیم خلق سره پری ثناء ویلی: وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ.

وهب ابن منبه وايي: يو نوی کتابونه می ولوستل اود اوانلو کتاب می ولوست، په ټولو کی می وموند: چی که دټولو آدميانو عقل له آدمه ترقيامته سره جمع شی، دمضطی عليه الصلوة والسلام د عقل ترڅنگ داسی ښکاری لکه یوه دانه ریگ په بیابان کی. ځکه چی حق تعالی عقل زرتوتی پیداکړ. نه سوه نه نوی یی مصطفی ته اویوه برخه یی چاته چی وغوښتل اعطاء کړی.

له دی څخه څرگنده شوه چی دمحمّد عليه الصلوة والسلام اونورو انبیاءوعلیهم السلام عقل دنورو مومنانو د عقل اودکافرانو د عقل سره نه پرتله کیږی. داحجت کفایت کوی هوښیارانو لره.

نه ویشتمه مسئله

داده : چی باید پوه شوچی حق تعالی تلی و او تل به وی. اوده لره تلپاتی والی ښائی. هیڅوخت نه و، چی دی نه و. او هیڅکله به نه وی چی دی به نه وی. څرنگه چی فرمایي: هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ. حق تعالی اولی دی پرته له بدایت(پیل) او آخری دی پرته له نهایت(پایه). اول دی نه له چاڅخه او آخری دی نه وروسته له چاڅخه. ظاهر دی په هستی سره پیدا، باطن دی پټ له څرگنوالی. او آفریدگاردی چی حال پری نه راځی. او هرڅوک چی وایی چی خدای تعالی مخی له خلقت څخه خالق نه و، اوچی خلق یی پیداکړل نو خالق شو، هغه کافر دی. ځکه حق تعالی فرمایي: اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ. هغه دهرڅه پیداکوونکی دی، او هغه یو دی قهرکوونکی پربندگانو په مرگ سره، او هغه حی دی لایموت. او هغه خدای دی چی دهستیو نیست کوونکی دی. اودنیستیو هست کوونکی دی، او آلت ترمنځ نشته. او پیداکوونکی دی اومشورت ترمنځ نشته. او اوریدونکی دی نه په غوږو، او ویاند دی نه په ژبه. اولیدونکی دی نه په سترگو اویوه دی نه په زړه. عرش یی پیداکړنه دناستی نه قرارلپاره او کرسی یی پیداکړه نه دناستی لپاره.

کورپی پیداکړنه دننوتولپاره، بندگان یی پیداکړل نه د حاجت له مخی. هیڅوک ده ته نه دی ورته، اودی هیچاته ندی ورته. څرنگه چی یی ویلی: قوله تعالی: لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ. هرڅوک بیده کوی اودی خپله نه بیږی. قوله تعالی: لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ. ټولو ته طعام ورکوی اودی طعام ته نه دی اړ. وَهُوَ بِطَعْمٍ وَلَا يُطْعَمُ. او هرڅوک چی داسی وایی: چی هغه خالق نه و ترڅوچی یی خلق نه و پیداکړی، هغه هواداره اوضال دی. ځکه چی حق تعالی ویلی: وَهُوَ الْخَالِقُ الْعَلِيمُ. اوبل خای فرمایي: هُوَ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ. پس همدومره بس دی هوښیارانو لره.

دیرشمه مسئله

داده : چی پوه شی چی حق تعالی دانا دی په حقیقت سره اوتوانا دی په قدرت سره. قوله تعالی: وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ. اوپه بل آیت کی فرمایي: أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ. اوبل خای فرمایي: عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ. پس په حقیقت سره هغه دانادی چی دانایی یی قدیمه وی. او هرچالره چی دانایی قدیمه نه وی، هغه ته دانایی په مجاز ویل کیږی یا په دروغ.

پس حق تعالی دانا دی په حقیقت سره او هغه لره توانایی ده پرتولوشیانو. پس حق تعالی په کمال سره دانا دی : وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ. عالم دی اوپه پټو او ښکاره سره دانا دی. توانایی اودانایی په حقیقت کی ده لره ده. او اوه آسمانه او اوه ځمکی او هغه څه چی په دوی کی دی ، دټولو ساتونکی هغه دی، داسی چی ورته هیڅ رنځ اوتکلیف شتون نلری. قوله تعالی: وَلَا يُؤْدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ.

په خبرکی راځي: چي موسى عليه السلام په مناجاتو کي ويل: الهي! تالره خوب شته؟ فرمان يي ورکړ چي دوي قرابي يوه په بني اوبله په کين لاس کي ونيسي. پس حق تعالي په موسى عليه السلام باندې خوب راووست، دواړي قرابي دموسي عليه السلام له لاسو ولويدی اوماتي شوی. پس حق تعالي وويل: يا موسى! که مالره خوب وای، نواووه آسمانه اوځمکي اوکوم شيان چي په دوي کي دی له عرشه ترثريا، څوک به هغه وساتي؟

په حقيقت سره دانا خدای عزوجل دی. هرڅه چي بنده وايي اوري، اوهرڅه چي کوي ، وينی. اوهرڅه چي فکروکړي اوهرڅه چي وغواړي، پري پوهيږي. اوهرڅوک چي حق تعالي عزوجل په دی صفت سره ونه پيژني هغه کافردي. همدومره بس دی هوښيارلره.